

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός θρόνεται ήμα
δειξη πώς δε φοβόμαι την
ἀλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φυ-
σικούς της κανόνες.

ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Η'.

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 27 ΤΟΥ ΘΕΡΙΣΤΗ 1910

ΓΡΑΦΕΙΟ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΗΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 398

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΘΗΝΙΩΤΗΣ. 'Αθηνιώτικα γράμματα.
PIERRE BAUDRY. Πρώτη στην Κρήτη.
Ο ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ ΔΙΟΝΥ-
ΣΙΟΣ. Λόγος πανηγυρικός στην επέτειο του 'Αρκαδίου.
Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. Θεατρικά—ο 'Αν-
θρακός μας.
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Τα σκολιά χτίστε.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ — Η
ΚΟΙΝΗΓΝΩΜΗ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.

ΤΑ ΣΚΟΛΙΑ ΧΤΙΣΤΕ!

ΣΤΟ Δ. Π. ΠΕΤΡΟΚΟΚΚΙΝΟ

Με τή φλόγα που φένει και που πλάθει,
με τής καρδιάς τή φλόγα, με τοῦ Λόγου
τή δύναμη, ξεσκέπαστε, καθάρια,
και με τὰ χέρια, και με τὰ μαχαιρία,
τόν τόπο πάρτε.

Κάτου, σημάδια που έμπηξε τὸ Ψέμα!
Τὰ ταξίμια φέρτε στής 'Αλήθειας
τῆς ἱερῆς τὸ βωμὸ και τὰ σαχατάρια.
Στόν τόπο ἀπάνου ὄχι πολέμων κάστρα
τὰ σκολιά χτίστε!

Λιτὰ χτίστε τα, ἀπλόχωρα, μεγάλα,
γερά θεμελιωμένα, ἀπὸ τῆς χώρας
ἀκάθαρτης, πολύβοης, ἀρρωστίρας
μακριὰ μακριὰ τάνήλιαγα σοκάκια,
τὰ σκολιά χτίστε!

Στὰ βουνόπλαγα και στὰ κορφοβούνια
με τὰ ἔλατα σάν ἔλατα και κείνα,
στὰ πυκνοφυτεμένα περιβόλια
κάτου ἀπ' τὸν Ἰσκίο τῆς ἐλιάς, λεβέντες,
τὰ σκολιά χτίστε!

'Και τὰ πορτοπαράθυρα τῶν τοίχων
περίσσια ἀνοίχτε, νάρχεται ὁ κύρ 'Ἡλιος,
διαφεντευτής, νά χύνεται, νά φεύγη,
ὄνειρεμένο πίσω του ἀργοσέρνον-
τας τὸ φεγγάρι.

Τιομίζοντάς τα νὰ τὰ ζωντανεύουν
μαϊστράλια και βορριάδες και μελτέμια
με τοὺς κελαϊδισμοὺς και με τοὺς μόσκους
κι ὁ δάσκαλος, ποιητής και τὰ βιβλία
νὰ εἶναι σάν κρίνα.

Τοῦ τραγουδιοῦ τῆ γλώσσα ἀντιλαλώντας,
και τὰ βιβλία σάν τὰ τραγούδια νὰ εἶναι!

Στῆ γῆ τῆς ὀμορφιάς, ἀρματωμένη
τὴν 'Επιστήμη, ἢ 'Ὀμορφιά, χαρά τῆς!
ἀρχὴ σοφίας!

Τὰ σκολιά χτίστε, ὑψώστε τα πλατάνια
γιὰ τὸ δροσὸ στής ρευματίας τῆ χάρη,
γιὰ τὸν καρπὸ σπάρτε τα ἀμπέλια, ὅς εἶναι
τάγαθά τους ἔγνα κρασιά, και ὅς εἶναι
χούρμα σταφύλια,

λογῆς, καχριμαρένια, ἄλικα, μαύρα.
'Ὅπου ἀπλωσιά, ὅπου ψήλωμα, ὅπου ὑγεία,
στὰ πέλαα νάγναντεύουν τὰ καράβια
και τοὺς αἰτοὺς νὰ λαχταροῦν και τὰστρα
στὰ οὐράνια πλάτια.

Και βαθιὸς τράφους γύρο γύρο σκάφτε
και πύργους πολεμδύχαρους ὑψώστε
και βαρδιατόρους βάλτε νὰ κρατάνε
μακριὰ μακριὰ τὸν ψεύτη και τὸν πλάνο
τῆς Ρωμισούνης.

Ἐββεργα και καρφιά κρατᾶ και πᾶει
και πιάνει και καρφώνει και σκοτώνει
τοῦ φτερωτοῦ πιδ ἀπ' ἑλα κυνηγάρης,
ἀρχίζοντας ἀπὸ τῆς πεταλοῦδες,
φτάνει στῆ Σκέψη.

24 τοῦ 'Απριλῆ 1910.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΕΙΟ ΤΟΥ ΑΡΚΑΔΙΟΥ

[Γιὰ τὸ Δεσπότη τῆς Ρέθυμος, τὸν ἀξιωμα-
κάριστο Διονύσιο τὸν Καστρινογιαννάκη, ποὺ
με τῆ 'θανή του στερήθηκα ἡ Κρήτη κι ἔλος ὁ
'Ελληνισμὸς ἕνα του στολίδι, ὁ «Νουμάς» χρέος
εἶχε νὰ κάμει ἕνα εὐλαβητικὸ μνημόσυνο. Ἔταν
κι αὐτὸς ἕνας Πρόδρομος, ἂν ὄχι Μάρτυρας τῆς
'Ιδέας.—Και τί ἄλλο τόσο ταιριαστὸ φόρο σε-
βασμοῦ στῆ μνήμη του μποροῦσε κανεὶς νὰ
προσφέρει, παρά τυπώνοντας ἐδῶ τὸ λόγο του
στὴν 'Επέτειο τοῦ 'Αρκαδιοῦ;—λόγο ποὺ σάν
τὸν εἶπε στῆ Ρέθυμο στις 8 τοῦ Νοέβρη τοῦ
1900, ἔκαμε, λές, και τῆς πέτρης τῆς Κρήτης
νὰ σειστοῦν ἀπὸ συγκίνηση κ' ἐνθουσιασμὸ!]

ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΙΑΣ ΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟ-
ΠΟΥ ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΚΑΙ ΑΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ
ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

Πὼς ἤθελα σὲ τέθαιο πανηγύρι ν' ἀκούω χτύ-
πους τῶν καρδιῶ! νὰ βλέπω εἰς τὰ πρόσωπα με-
γάλη ἀγωνία! νὰ φαίνεται πὼς 'κείνους ποὺ γιορ-
τάζουμε πολεῖ πολὺ ἡ ψυχὴ μας! πὼς 'κείνω ἢ ἐν-
θύμῃσι 'ς ἄλλους καιροὺς μας φέρνει! πὼς ζοῦμε
'κεῖ ποὺ ζήσανε! πὼς εἶχει ἡ καρδιά μας τὸ ἴδιο
αἶμα, ποῦδιδε σὲ κείνους τόση γιὰ τὴν πατριδ' ἀ-
γάπη!

'Ἦθελα νὰ μου 'δίδετε σεις τὰ φτερά τοῦ λό-
γου, ν' ἀνυψωθῶ ψηλὰ ἐκεῖ, πολὺ ψηλὰ, νὰ στρέψω
εἰς τὰ 'πίσω, 'πίσω τριάντα τρία χρόνια, νὰ φαν-
τασθῶ πραγματικὰ τῆ φοβερῆ τὴν ὄρα, ποὺ σμίξανε
τὰ δύο στοιχεῖα, ἡ φλόγα και ὁ Τούρκος, κ' ἀπὸ
τὴν ἔσμιξι αὐτῆ ἐβγήκανε κουφάρια, δλόμαυρ' ἀπο-

κάουδα, χωρὶς ψυχὴ, χωρὶς ζωὴ, χωρὶς καρδιά και
γλώσσα.

Πὼς θὰ μπορέσω, πέτε μου, κολόγερος, ὡς
εἶμ' ἐγὼ, με βάτανα και θλίψες ποτισμένοις, ὀπού-
ζησα σὲ κυπαρισσιῶ τὸ κυριζόμενο ἤσκιο, κι' ἀνέ-
πνεα τοῦ λιθνιοῦ τῆ μυρισμένη ἀχνη, πὼς θὰ
μπορέσω νὰ σὰς βρῶ πράσινης δάφνης κλάδους και
τῶ βελγῶ τοὺς ζηλευτοὺς και χρυσομένους κλώνους,
και στέφανκ τόσα πολλὰ νὰ πλέξω ἀπὸ δαυτα, γιὰ
κεφαλές, ποὺ ἔγινε τοῦ μπαρουτιοῦ ἡ φλόγα;

'Αχ! τιμὴ μου κάμετε πολλή, και με πολλὴ
στενοχώρια ἐπῆρα τὴν ἀπόφασι νὰ πλέξω τὰ στε-
φάνια.—Πὼς θὰ γενοῦν; Πὼς θὰ μου βγοῦν, κ'
ἐγὼ δὲν καλοξέρω.—Μὰ δὲν φοβοῦμαι.—'Ἐχει
Τάρκαδι δύναμι, τόση φωτιά και δόξα, ποὺ νὰ μπο-
ρέση και νεκροὺς νὰ συγκινήσ' ἀκόμκ! Δὲ δυσκο-
λεῖσμαι λοιπόν. Ὅτ' κάμω τὸ σταυρὸ μου, θὰ μου
δανεῖση τὰ φτερά τὸ ὄνομα 'Αρκαδία, δάφνη θὰ βρῶ,
βαγῆς θὰ κόψω ἀφθονες, και θὰ σκεπάζω με αὐτὰ
τῆς τέχνης μου τῆ γδύμνια.

**

'Ακοῦτε βροῦχο φοβερὸ μέσα 'ς τὰ ριζοβούνια;
βροντὲς ψηλὰ 'ς τὸν οὐρανὸ, και κάτω χαμηλὰ 'ς τὴ
γῆ, τῆς μπαλλωθιῆς τῶν κανονιῶ ἀνάμικτες με τῆς
φωνῆς τῆς ἀγρίας τῶν Τούρκων, ποὺ λαβωμένοι πέ-
φτουνε 'ς τὸ ματωμένο χῶμα;—Θωρεῖτε μαῦρο τὸν
καπνὸ, τὸ φοβερὸ σκοτάδι, και τῆ βροχῆ ποὺ χύ-
νουνε δάανοικτες τοῦ οὐρανοῦ οἱ φλέγες;—Θωρεῖτε
μὰ ποὺ κάθεται σὲ θρόν' ἀπὸ τουφεκία, ἀκουμπι-
σμένο σὲ νεκρῶ κορμιὰ και αἱματοθαμμένο; κ' εἶχει
κορμί τῆς τὸν καπνὸ, τῆ φλόγα γιὰ πορφύρα, κι'
ἀντὶ λαλιᾶς τὸ φοβερὸ τοῦ τουφεκιοῦ τὸ βρόντο;—
'Ἐκει κοιλοπονεῖ με βογγητὸ ἢ ζηλεμένη Δόξα, κι'